Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

28. oktoober 2020*

Eelotsusetaotlus – Vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste riigihankelepingute sõlmimine – Direktiiv 2014/25/EL – Artikkel 13 – Postiteenuste osutamisega seotud tegevused – Võrgustiku sektori hankijad – Avalik-õiguslikud äriühingud – Vastuvõetavus

Kohtuasjas C-521/18,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazio maakonna halduskohus, Itaalia) 4. juuli 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 6. augustil 2018, menetluses

Pegaso Srl Servizi Fiduciari,

Sistemi di Sicurezza Srl,

YW

versus

Poste Tutela SpA,

menetluses osalesid:

Poste Italiane SpA,

Services Group,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president E. Regan, kohtunikud M. Ilešič, E. Juhász (ettekandja), C. Lycourgos ja I. Jarukaitis,

kohtujurist: M. Bobek,

kohtusekretär: ametnik M. Longar,

arvestades kirjalikku menetlust ja 22. jaanuari 2020. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Pegaso Srl Servizi Fiduciari ja Sistemi di Sicurezza Srl, esindajad: *avvocati* A. Scuderi ja F. Botti,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

– Poste Tutela SpA, esindaja: *avvocato* S. Napolitano,

– Poste Italiane SpA, esindajad: *avvocati* A. Fratini ja A. Sandulli,

– Services Group, esindaja: *avvocato* L Lentini,

– Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* D. Del Gaizo,

– Euroopa Komisjon, esindajad: G. Gattinara, P. Ondrůšek ja L. Haasbeek,

olles 23. aprilli 2020. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/23/EL kontsessioonilepingute sõlmimise kohta (ELT 2014, L 94, lk 1) põhjenduste 21 ja 46 ning artikli 16, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2014, L 94, lk 65) artikli 2 lõike 1 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/25/EL, milles käsitletakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste riigihankeid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2004/17/EÜ (ELT 2014, L 94, lk 243), artikli 3 lõike 4, artikli 4 lõigete 1 ja 2 ning artikli 13 tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud Pegaso Srl Servizi Fiduciari, Sistemi di Sicurezza Srl-i ja YW (edaspidi koos „Pegaso“) ning Poste Tutela SpA ja Poste Italiane SpA vahelises kohtuvaidluses selle üle, kas Poste Italiane ning teiste selle kontserni äriühingute kontorites osutatavate majahoidja-, administraatori- ja juurdepääsukontrolli teenuste avatud hankemenetluse kontekstis avaldatud hanketeade on õiguspärane.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 2004/17/EÜ

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiivi 2004/17/EÜ, millega kooskõlastatakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate ostjate hankemenetlused (ELT 2004, L 134, lk 1; ELT eriväljaanne 06/07, lk 19), artikli 6 lõikes 1 oli ette nähtud:

„Käesolev direktiiv kehtib tegevustele, mis on seotud postiteenuste või lõike 2 punktis c toodud tingimustel muude teenuste osutamisega.“

Direktiiv 2014/23

4 Direktiivi 2014/23 põhjendustes 21 ja 46 on märgitud:

„(21) Euroopa Liidu Kohus on mõistet „avalik-õiguslik isik“ oma praktikas korduvalt analüüsinud. Kohtu selgitused on seega võtmeks selle kontseptsiooni täielikuks mõistmiseks. Nende selgituste kohaselt ei tuleks isikut, kes tegutseb tavapärastes turutingimustes, püüab teenida kasumit ja kannab oma tegevusega seotud kahju, käsitada avalik-õigusliku isikuna, sest üldist huvi pakkuvaid vajadusi, mille rahuldamiseks see asutus on loodud või mille rahuldamine on tehtud talle ülesandeks, võib pidada olemuselt tööstuslikuks või äriliseks. Samamoodi on kohus uurinud asjaomase isiku rahastamise allikatega seonduvaid asjaolusid ning muu hulgas on selgitatud, et rahastamine „suuremas osas“ osutab suuremale osale kui pool ning et selline rahastamine võib hõlmata kasutajate tehtavaid makseid, mis kehtestatakse, mille suurus arvutatakse ja mis kogutakse vastavalt avaliku õiguse normidele.

[…]

(46) Kontrollitavatele juriidilistele isikutele antavate kontsessioonide suhtes ei tuleks kohaldada käesolevas direktiivis sätestatud menetlusi, kui artikli 7 lõike 1 punktis a nimetatud avaliku sektori hankija või võrgustiku sektori hankija teostab asjaomase juriidilise isiku üle kontrolli, mis sarnaneb kontrolliga, mida ta teostab oma osakondade üle, tingimusel et kontrollitava juriidilise isiku tegevusest moodustab rohkem kui 80% nende ülesannete täitmine, mida talle on andnud kontrolliv avaliku sektori hankija või võrgustiku sektori hankija või nimetatud avaliku sektori hankija või võrgustiku sektori hankija poolt kontrollitavad muud juriidilised isikud, olenemata sellest, kes on lepingu täitmise puhul kasusaaja. […]“.

5 Direktiivi artikli 6 „Avaliku sektori hankijad“ lõikes 4 on sätestatud:

„„Avalik-õiguslikud isikud“ – mis tahes isikud, mis vastavad kõigile järgmistele tingimustele:

a) see on moodustatud konkreetse eesmärgiga rahuldada vajadusi üldistes huvides ning sellel ei ole tööstuslikku ega ärilist iseloomu;

b) on juriidilised isikud ja

c) neid rahastavad peamiselt riik, piirkondlikud või kohalikud omavalitsused või teised avalik-õiguslikud isikud või nende juhtimine toimub kõnealuste avalik-õiguslike isikute või asutuste järelevalve all või nende haldus-, juhtimis- või järelevalveorgani liikmetest üle poole on määranud riik, piirkondlik või kohalik omavalitsus või muud avalik-õiguslikud isikud.“

6 Artiklis 16 „Otseselt konkurentsile avatud tegevusalade väljaarvamine“ on sätestatud:

„Käesolevat direktiivi ei kohaldata võrgustiku sektori hankijate antud kontsessioonide suhtes, kui kontsessiooni täitmise liikmesriigis on vastavalt direktiivi 2014/25/EL artiklile 35 kehtestatud, et tegevusala on vahetult avatud konkurentsile vastavalt selle direktiivi artiklile 34.“

Direktiiv 2014/24

7 Direktiivi 2014/24 artikli 2 lõike 1 punktis 4 esitatud mõiste „avalik-õiguslik isik“ määratlus vastab direktiivi 2014/23 artikli 6 lõikes 4 toodud määratlusele.

Direktiiv 2014/25

8 Direktiivi 2014/25 artikli 3 lõikes 4 esitatud mõiste „avalik-õiguslik isik“ määratlus vastab ka direktiivi 2014/23 artikli 6 lõikes 4 esitatud määratlusele.

9 Direktiivi 2014/25 artikli 4 lõiked 1 ja 2 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Käesoleva direktiivi kohaldamisel on võrgustiku sektori hankijad üksused, kes:

a) on avaliku sektori hankijad või avalik-õiguslikud äriühingud ja kes tegelevad ühe artiklites 8–14 osutatud tegevusega;

b) juhul, kui tegemist ei ole avaliku sektori hankijatega või avalik-õiguslike äriühingutega, tegutsevad ühe või mitme artiklites 8–14 osutatud tegevusega või nende tegevuste kombinatsiooniga ja kelle tegevuse aluseks on liikmesriigi pädeva ametiasutuse antud eri- või ainuõigused.

2. Mõiste „avalik-õiguslik äriühing“ tähendab äriühingut, millele avaliku sektori hankijad võivad omandiõiguse, rahalise osaluse või selle reguleerimise eeskirjade alusel otseselt või kaudselt avaldada valitsevat mõju.

Eeldatakse, et hankijatel on valitsev mõju ühel järgmisel juhul, kui kõnealused hankijad otseselt või kaudselt:

a) omavad enamust äriühingu märgitud kapitalist;

b) omavad kontrolli äriühingu emiteeritud aktsiatega määratud häälte enamuse üle;

c) võivad nimetada rohkem kui poole äriühingu haldus-, juhtimis- või järelevalveorgani liikmetest.“

10 Direktiivi artikli 6 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Hankelepingute puhul, mis on kavandatud hõlmama mitut tegevust, võib võrgustiku sektori hankija teha otsuse sõlmida eri tegevuste kohta eraldi hankelepingud või ühtse hankelepingu. Kui võrgustiku sektori hankijad otsustavad sõlmida eraldi hankelepingud, tehakse otsus selle kohta, milliseid eeskirju iga sellise eraldi hankelepingu suhtes kohaldatakse, asjaomase eri tegevuse omaduste alusel.

Olenemata artiklist 5, kui võrgustiku sektori hankijad otsustavad sõlmida ühtse hankelepingu, kohaldatakse käesoleva artikli lõikeid 2 ja 3. Kui üks asjaomane tegevus on siiski hõlmatud ELi toimimise lepingu artikliga 346 või [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta] direktiiviga 2009/81/EÜ[,millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ostjate poolt sõlmitavate ehitustööde ning asjade ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise kord ja muudetakse direktiive 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ (ELT 2009, L 216, lk 76)], kohaldatakse käesoleva direktiivi artiklit 26.

Otsust, kas sõlmida ühtne hankeleping või mitu eraldi hankelepingut, ei või teha eesmärgiga jätta hankeleping välja käesoleva direktiivi kohaldamisalast või, kui see on asjakohane, direktiivi 2014/24/EL või direktiivi 2014/23/EL kohaldamisalast.

2. Mitut tegevust hõlmava hankelepingu suhtes kohaldatakse eeskirju, mida kohaldatakse hankelepingu peamiseks eesmärgiks oleva tegevuse puhul.“

11 Direktiivi 2014/25 artiklites 8–14 on loetletud tegevusalad, milles seda direktiivi kohaldatakse ja nendeks on gaas ja soojusenergia (artikkel 8), elektrienergia (artikkel 9), vesi (artikkel 10), transporditeenused (artikkel 11), sadamad ja lennuväljad (artikkel 12), postiteenused (artikkel 13) ning nafta ja gaasi ammutamine ning söe ja teiste tahkekütuste leiukohtade uuringud või kaevandamine (artikkel 14).

12 Direktiivi artikkel 13 on sõnastatud järgmiselt:

„1. „Käesolevat direktiivi kohaldatakse selliste tegevuste suhtes, mis on seotud järgneva osutamisega:

a) postiteenused;

b) muud kui postiteenused, kui selliseid teenuseid osutab üksus, kes pakub ka postiteenuseid käesoleva artikli lõike 2 punkti b tähenduses, ning kui artikli 34 lõikes 1 sätestatud tingimused ei ole täidetud käesoleva artikli lõike 2 punkti b alla kuuluvate teenuste puhul.

2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu [15. detsembri 1997. aasta] direktiivi 97/67/EÜ [ühenduse postiteenuste siseturu arengut ja teenuse kvaliteedi parandamist käsitlevate ühiseeskirjade kohta (EÜT 1998, L 15, lk 14; ELT eriväljaanne 06/03, lk 71)] kohaldamist piiramata kasutatakse käesolevas artiklis järgmisi mõisteid:

a) „postisaadetis“ – igasuguse kaaluga adresseeritud saadetis valmiskujul, milles teda edasi toimetatakse. Lisaks kirjadele võivad postisaadetiste hulka kuuluda näiteks raamatud, kataloogid, ajalehed, perioodikaväljaanded ja igasuguse kaaluga postipakid, mis sisaldavad kaubandusliku väärtusega või väärtuseta asju;

b) „postiteenused“ – teenused, mis koosnevad postisaadetiste kogumisest, sortimisest, sihitamisest ja kättetoimetamisest. See hõlmab nii vastavalt direktiivile 97/67/EÜ kehtestatud universaalteenuse kohaldamisalasse kuuluvaid teenuseid kui ka sellest välja jäävaid teenuseid;

c) „muud teenused kui postiteenused“ – teenused, mida osutatakse järgmistes valdkondades:
   i) postiteenistuse korraldamise teenused (teenused, mis eelnevad ja järgnevad lähetamisele, sealhulgas „postiruumi töö korraldamise teenused“);
   ii) teenused, mis on seotud postisaadetistega, mis ei ole hõlmatud punktiga a, nagu aadressita otsepostituse saadetised.“

13 Nimetatud direktiivi artikli 19 lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevat direktiivi ei kohaldata hankelepingute suhtes, mille võrgustiku sektori hankijad sõlmivad muu kui artiklites 8–14 kirjeldatud tegevuse teostamise eesmärgil või niisuguseks tegevuseks kolmandas riigis ja mille tingimuste hulka ei kuulu liidus asuvate võrkude või geograafiliste piirkondade füüsiline kasutamine, samuti ei kohaldata seda kõnealusel eesmärgil korraldatavate ideekonkursside suhtes.“

Itaalia õigus

14 Itaalia 18. aprilli 2016. aasta seadusandliku dekreediga nr 50, millega rakendatakse direktiiv 2014/23/EL kontsessioonilepingute sõlmimise kohta, direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta ning direktiiv 2014/25/EL vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste riigihangete kohta ning korraldatakse ümber ehitustööde, teenuste ja asjade riigihangete kehtiv regulatsioon (decreto legislativo n. 50 – Attuazione delle direttive 2014/23/UE, 2014/24/UE e 2014/25/UE sull’aggiudicazione dei contratti di concessione, sugli appalti pubblici e sulle procedure d’appalto degli

enti erogatori nei settori dell'acqua, dell'energia, dei trasporti e dei servizi postali, nonché per il riordino della disciplina vigente in materia di contratti pubblici relativi a lavori, servizi e forniture; *GURI* nr 91 regulaarne lisa, 19.4.2016), kehtestati riigihangete seadustik (Codice dei contratti pubblici).

15 Selle seadustiku artikli 3 lõike 1 punktis d on määratletud mõiste „avalik-õiguslik isik" selle seadustiku tähenduses, samas sõnastuses, nagu see mõiste on määratletud direktiivi 2014/23 artikli 6 lõikes 4, direktiivi 2014/24 artikli 2 lõike 1 punktis 4 ja direktiivi 2014/25 artikli 3 lõikes 4.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

16 *Euroopa Liidu Teatajas* 29. juulil 2017 avaldatud hanketeatega kuulutas Poste Tutela, kes sel ajal kuulus tervikuna Poste Italianele, välja Poste Italiane ning kahe selle kontserni äriühingu kontorites osutatavate majahoidja-, administraatori- ja juurdepääsukontrolli teenuste raamlepingute sõlmimiseks avatud hankemenetluse, mis oli jagatud territoriaalselt seitsmeks kumulatiivseks osaks, nende raamlepingute kogukestus oli 24 kuud (mida võis pikendada 12 kuu võrra), kogumaksumusega 25 253 242 eurot. Hanketeates oli õigusliku alusena märgitud direktiiv 2014/25.

17 Pegaso leidis, et hanketeade on vastuolus riigihangete seadustiku teatud sätetega ja esitas kaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule, kes peatas 20. oktoobri 2017. aasta esialgse õiguskaitse määrusega hankemenetluse.

18 Poste Italiane, kellega Poste Tutela ühines alates 1. märtsist 2018, palub sellel kohtul tunnistada kaebus vastuvõetamatuks, kuna asi ei kuulu halduskohtu pädevusse. Ta selgitab, et kuigi põhikohtuasjas kõne all oleva hanketeate avaldamise kuupäeval oli Poste Tutela avalik-õiguslik äriühing, ei kuulunud selle hanketeatega hõlmatud teenused direktiivis 2014/25 käsitletavasse võrgustikusektorisse. Ta lisab, et seda seisukohta on kinnitanud Corte suprema di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) oma 1. oktoobri 2018. aasta määruses, milles leiti, et kuigi Poste Italiane on avalik-õiguslik äriühing, kuuluvad tema sõlmitud riigihankelepingud tsiviilkohtu alluvusse, kui nende lepingute esemeks olev tegevus ei ole seotud asjaomase võrgustikusektori tegevusega.

19 Poste Italiane väidab, et igal juhul on vaidluse ese ära langenud, kuna põhikohtuasjas kõne all olev hanketeade võeti pärast kõnealuse eelotsusetaotluse esitamist tagasi.

20 Pegaso omalt poolt lükkab Poste Italiane esitatud pädevuse puudumise vastuväite tagasi. Ta väidab, et võrgustikusektori teenuste hulka ei tuleks arvata mitte ainult kohaldatavates õigusnormides otseselt nimetatud teenused, nagu postiteenused, vaid ka täiendavad ja kõrvalteenused, mille eesmärk on tagada esimesena nimetatud teenuste tegelik osutamine.

21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et kõigepealt on vaja lahendada küsimus, kas põhikohtuasi kuulub halduskohtu või tsiviilkohtu alluvusse. Selleks on tingimata vaja kindlaks teha, kas Poste Tutela, nüüd Poste Italiane, oli kohustatud korraldama põhikohtuasjas kõne all olevate teenuste tellimiseks hankemenetluse. Selles küsimuses leiab nimetatud kohus, et Poste Italiane vastab kõigile nõutavatele tunnustele, et teda lugeda avalik-õiguslikuks isikuks riigihangete seadustiku artikli 3 lõike 1 punkti d ja direktiivide 2014/23, 2014/24 ja 2014/25 tähenduses. Ta märgib ka, et Corte suprema di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) jõudis käesoleva kohtuotsuse punktis 18 viidatud kohtumääruses siiski teistsugusele järeldusele, tuues muu hulgas esile, et Poste Italiane juhindub nüüdsest peamiselt tööstuslikest ja kaubanduslikest nõuetest.

22 Neil asjaoludel otsustas Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazio maakonna halduskohus, Itaalia) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1) Kas äriühingut Poste Italiane tuleks eeltoodud tunnuste põhjal lugeda „avalik-õiguslikuks isikuks“ [riigihangete seadustiku] artikli 3 lõike 1 punkti d ja viidatud liidu direktiivide (2014/23, 2014/24 ja 2014/25) tähenduses?

2) Kas see staatus laieneb ka talle tervikuna kuuluvale tütarettevõtjale Poste Tutela, mille ühendamine esimesena nimetatud äriühinguga on pealegi juba otsustatud ja käimas, võttes arvesse direktiivi 2014/23 põhjendust 46 kontrollitavate juriidiliste isikute kohta (vt selle kohta ka 5. oktoobri 2017. aasta otsus kohtuasjas C-567/15, EU:C:2017:736): ametiasutuse kontrolli all olevate äriühingute hankemenetluse korraldamise kohustus; Consiglio di Stato [(Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu)] VI koja 24. novembri 2011. aasta otsus nr 6211)?

3) Kas need äriühingud on kohustatud korraldama riigihankemenetluse ainult selliste lepingute sõlmimiseks, mis on seotud direktiiviga 2014/25 hõlmatud tegevusega võrgustikusektoris võrgustiku sektori hankijatena, kelle puhul tuleks nende avalik-õigusliku isiku staatust lugeda hõlmatuks riigihangete seadustiku II osa eeskirjadega, kuid muudesse sektoritesse kuuluvate lepingute korral on neil täielik privaatautonoomia ja nad peavad järgima üksnes eraõiguse norme, võttes arvesse direktiivi 2014/23 põhjenduses 21 ja artiklis 16 sõnastatud põhimõtteid?

4) Kas muude kui võrgustiku sektori lepingute korral tuleb nendelesamadele äriühingutele – kui nad vastavad avalik-õigusliku isiku tunnustele – kohaldada hoopis ülddirektiivi 2014/24 (seega riigihangete eeskirju) ka siis, kui nad tegelevad – oma asutamisest saadik toimunud arengu tulemusel – tegevustega, mis kujutavad endast peamiselt ettevõtlust ja mis toimuvad konkurentsi tingimustes?

5) Kas kontorite, kus universaalteenuste osutamise kõrval tegeletakse ka muude tegevustega, mis ei ole universaalteenustega seotud, korralise ja erakorralise hoolduse, puhastusteenuste, sisseseade ning nende kontorite majahoidja- ja valvuriteenuste lepingud ei ole hõlmatud mõistega avaliku teenuse osutamiseks vajalik kõrvaltegevus?

6) Viimaks, kas siis, kui Poste Italiane seisukohaga peaks saama nõustuda, tuleb asuda seisukohale, et hankemenetluses osalejate õiguspärase ootuse väljakujunenud põhimõttega on vastuolus see, kui pelgalt asutuse enda algatusel korraldatakse hankemenetlus, mis ilma sellekohaste selgitusteta avalikustatakse nõuetekohaselt *Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana*'s ja *Euroopa Liidu Teatajas*, ilma et selles menetluses kohaldataks kõiki riigihangete seadustikus ette nähtud läbipaistvuse ja võrdse kohtlemise tagatisi?“

23 Pärast seda, kui Poste Italiane oli Euroopa Kohut teavitanud hanketeate kehtetuks tunnistamisest, küsis Euroopa Kohus eelotsusetaotluse esitanud kohtult, kas too soovib oma eelotsusetaotluse tagasi võtta. Eelotsusetaotluse esitanud kohus teatas 26. oktoobril 2018, et ta jääb oma taotluse juurde.

24 Vastuseks Euroopa Kohtu palvele selgitada põhjusi, miks ta leiab, et põhikohtuasi on selles kohtus endiselt menetluses, esitas eelotsusetaotluse esitanud kohus 18. märtsil 2019 selle kohta selgitused.

Vastuvõetavus

25 Poste Italiane ja Itaalia valitsus vaidlustavad eelotsusetaotluse vastuvõetavuse ja väidavad, et vaidluse, mille raames taotlus esitati, ese on ära langenud, sest põhikohtuasjas käsitletav hanketeade tunnistati kehtetuks pärast eelotsusetaotluse esitanud kohtule kaebuse esitamist.

26 Sellega seoses tuleb meenutada, et vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale on ELTL artiklis 267 ette nähtud Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute vahelise koostöö raames üksnes asja menetleva ja selle lahendamise eest vastutava liikmesriigi kohtu ülesanne kohtuasja eripära arvesse võttes hinnata nii eelotsusetaotluse vajalikkust asjas otsuse langetamiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Seega, kui esitatud küsimused puudutavad liidu õigusnormi tõlgendamist või kehtivust, on Euroopa Kohus üldjuhul kohustatud otsuse tegema (1. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus Blaise jt, C-616/17, EU:C:2019:800, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).

27 Järelikult eeldatakse, et liidu õigust puudutavad küsimused on asjakohased. Euroopa Kohus võib keelduda liikmesriigi kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamast vaid siis, kui on ilmne, et küsimuses osutatud liidu õigusnormi tõlgendamisel või kehtivuse kontrollimisel puudub põhikohtuasja asjaolude või esemega seos, kui probleem on oletuslik või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (1. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus Blaise jt, C-616/17, EU:C:2019:800, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika).

28 Käesolevas asjas ei ole vaidlust küsimuses, et Poste Italiane avaldas *Euroopa Liidu Teatajas* (S-seeria, 29.9.2018) pärast seda, kui Poste Tutela ühendati Poste Italianega, oma otsuse „tunnistada kehtetuks või tagasi võtta“ põhikohtuasjas kõne all olev hanketeade, ning et – nagu kinnitas eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtule 18. märtsil 2019 – Poste Italiane avaldas *Euroopa Liidu Teatajas* (S-seeria, 19.1.2019) uue hanketeade tema ning kahe selle kontserni äriühingu kontorites osutatavate majahoidja-, administraatori- ja juurdepääsukontrolli teenuste tellimiseks. Pegaso ei vaidlusta aga põhikohtuasjas käsitletava hanketeate kehtetuks tunnistamist, kuigi ta rõhutab, et eelotsusetaotluse esitanud kohus peab põhikohtuasjas tegema sisulise otsuse eelkõige selle hanketeate õiguspärasuse kohta, kuid ka võimaliku kahju hüvitamise nõude ja kohtukulude osas.

29 Neil asjaoludel tuleb tõdeda, et vaatamata eelotsusetaotluse esitanud kohtu esialgsetele sellekohastele kahtlustele, on põhikohtuasja ese tõepoolest ära langenud.

30 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab siiski, et otsustamaks, mismoodi talle esitatud kaebust lahendada, peab ta enne lahendama küsimuse, kas ta on pädev seda küsimust arutama. Ta rõhutab, et see oleks nii juhul, kui põhikohtuasjas käsitletavat hanget reguleerib üks riigihankeid käsitlevatest liidu direktiividest.

31 Seetõttu on eelotsusetaotlus vastuvõetav.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Kolmas ja viies küsimus

32 Kolmanda ja viienda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos ja kõigepealt, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2014/25 artikli 13 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see on kohaldatav tegevusele, mis seisneb majahoidja-, administraatori- ja juurdepääsukontrolli teenuste osutamises selliste postiteenuste pakkujate kontorites nagu Poste Italiane ja teised tema kontserni kuuluvad äriühingud.

33 Alustuseks tuleb kõigepealt märkida, et direktiiviga 2014/25 tunnistati kehtetuks ja asendati direktiiv 2004/17. Mis puudutab direktiivi 2014/25 sätteid, mille kohaldamisala on sisuliselt sama kui direktiivi 2004/17 asjakohastel sätetel, siis on viimati nimetatud direktiivi käsitlev Euroopa Kohtu praktika kohaldatav ka direktiivi 2014/25 suhtes.

34 Seejärel ei ole poolte vahel vaidlust selles, et Poste Tutela ja Poste Italiane on „avalik-õiguslikud äriühingud“ direktiivi 2014/25 artikli 4 lõike 2 tähenduses ja kuuluvad seega hankijatena selle direktiivi isikulisse kohaldamisalasse. Seega ei ole vaja uurida küsimust, kas need ettevõtjad kujutavad endast ka avalik-õiguslikku isikut nimetatud direktiivi artikli 3 lõike 4 tähenduses.

35 Vastavalt direktiivi 2014/25 artikli 13 lõikele 1 kohaldatakse seda direktiivi tegevustele, mis on seotud esiteks postiteenuste ja teiseks muude kui postiteenuste osutamisega, kui selliseid teenuseid osutab üksus, kes pakub ka postiteenuseid. Mis puudutab mõisteid „postiteenused“ ja „muud kui postiteenused“, siis on need määratletud selle direktiivi artikli 13 lõike 2 punktides b ja c vastavalt kui postisaadetiste kogumise, sortimise, sihitamise ja kättetoimetamise ning postiteenistuse korraldamise teenused ning postisaadetistest eraldiseisvate saadetistega seotud teenused, näiteks aadressita otsepostituse saadetised.

36 Muu hulgas on nimetatud direktiivi artikli 19 lõikes 1 veel täpsustatud, et seda direktiivi ei kohaldata lepingute suhtes, mille hankijad sõlmivad muu kui sama direktiivi artiklites 8–14 kirjeldatud tegevuse eesmärgil.

37 Selles osas olgu märgitud, et Euroopa Kohus on juba direktiivi 2004/17 kohta otsustanud, et seda ei kohaldata mitte ainult selle direktiivi artiklites 3–7 otsesõnu nimetatud hangetele, vaid ka hangetele, mis isegi juhul, kui nad on olemuselt teistsugused ja kuuluksid üldjuhul Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiivi 2004/18/EÜ ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta (ELT 2004, L 134, lk 114; ELT eriväljaanne 06/07, lk 132) kohaldamisalasse, aitavad kaasa direktiivis 2004/17 loetletud tegevustele. Euroopa Kohus järeldas sellest, et kui hange oli seotud hankija mõne tegevusega nimetatud direktiivi artiklites 3–7 loetletud sektorites selles mõttes, et hange korraldati ühe nimetatud sektori tegevustega seoses ja nende sooritamiseks, siis tuli see hange korraldada asjaomases direktiivis ette nähtud korras (vt selle kohta 10. aprilli 2008. aasta kohtuotsus Ing. Aigner, C-393/06, EU:C:2008:213, punktid 31 ja 56–59, ning 19. aprilli 2018. aasta kohtuotsus Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi, C-152/17, EU:C:2018:264, punkt 26).

38 Samas kohaldati direktiivi 2004/17 artikli 6 lõiget 1 muu hulgas „tegevustele, mis on seotud postiteenuste osutamisega“ ja selle direktiivi asendanud direktiivi 2014/25 artikli 13 lõikes 1 on selle direktiivi kohaldamisala muu hulgas määratletud viitega „postiteenuste osutamisega seotud tegevusele“.

39 Neil tingimustel ja nagu tuleneb nende kahe sätte sissejuhatavate osade võrdlusest, ei saa direktiivi 2014/25 esemelist kohaldamisala tõlgendada kitsamalt kui direktiivi 2004/17 kohaldamisala ning seega ei saa seda piirata üksnes tegevustega postiteenuste kui selliste osutamiseks, vaid see hõlmab ka nende teenuste osutamisega seotud tegevust.

40 Sellest järeldub, et tõlgendust, mille Euroopa Kohus on andnud käesoleva kohtuotsuse punktis 37 mainitud kohtupraktikas ja mis põhineb direktiivide 2004/17 ja 2004/18 süstemaatilisel tõlgendusel, kinnitab alates direktiivi 2014/25 jõustumisest ka direktiivi artikli 13 lõike 1 sõnastus, milles on määratletud selle uue direktiivi kohaldamisala.

41 Seega tuleb kindlaks teha, kas selliseid teenuseid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, võib pidada käesoleva kohtuotsuse punkti 37 tähenduses seotuks asjaomase hankija tegevusega postisektoris, nagu väidavad Pegaso ja Euroopa Komisjon.

42 Selleks, et mõni teenus aitaks kaasa postiteenuste sektorisse kuuluvale tegevusele, ei tohi seos asjaomase turu ja selle sektori vahel olla ükskõik milline, kuna vastasel juhul eirataks direktiivi 2014/25 artikli 19 lõike 1 mõtet. Nimelt ei piisa sellest, kui selle hanke esemeks olevad teenused aitaksid kaasa hankija tegevusele ja suurendaks selle kasumlikkust, et saaks tuvastada seose olemasolu nimetatud hanke ja postisektori tegevuse vahel selle direktiivi artikli 13 lõike 1 tähenduses.

43 Seega tuleb asuda seisukohale, et postiteenuste osutamisega seotud tegevus selle sätte tähenduses hõlmab kõiki tegevusi, mis aitavad tegelikult kaasa mõnele postiteenuste sektori tegevusele ja võimaldavad selle tegevusega selle tavapärastes tingimustes nõuetekohaselt tegeleda, ning välja jäävad tegevused, millega tegeletakse muul eesmärgil kui asjaomase sektori tegevus.

44 Sama kehtib tegevuste kohta, mis on täiendavad ja sektoriülesed, kuid mis võiksid teistsugustel asjaoludel kaasa aidata muudele tegevustele, mis ei kuulu võrgustikusektorite direktiivi kohaldamisalasse.

45 Käesoleval juhul on raske ette kujutada, et postiteenuseid oleks võimalik korrapäraselt osutada ilma asjaomase teenuseosutaja kontorite majahoidja-, administraatori- ja juurdepääsukontrolli teenusteta. See järeldus kehtib nii kontorite suhtes, mis on avatud postiteenuse saajatele ja seega avalikkusele, kui ka kontoritele, mida kasutatakse haldusülesannete täitmiseks. Nimelt, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 116, hõlmab postiteenuste osutamine ka nende teenuste haldamist ja kavandamist.

46 Neil asjaoludel ei saa sellist hanget, nagu on kõne all põhikohtuasjas, pidada korraldatuks muudel eesmärkidel kui postiteenuste sektori tegevus direktiivi 2014/25 artikli 19 lõike 1 tähenduses, vaid vastupidi, see on käesoleva kohtuotsuse punktis 43 esitatud kaalutlusi arvestades selle tegevusega seotud, mis põhjendab seda, et see tegevus kuulub selle direktiiviga kehtestatud korra kohaldamisalasse.

47 Seega, võttes arvesse käesoleva kohtuotsuse punktis 34 esile toodud asjaolu, et Poste Italiane on avalik-õiguslik äriühing direktiivi 2014/25 artikli 4 lõike 2 tähenduses ning et põhikohtuasjas kõne all olevad teenused on seotud postiteenuste osutamisega, millele nad tegelikult kaasa aitavad, kuulub põhikohtuasjas käsitletav hange järelikult nii isikuliselt kui ka esemeliselt selle direktiivi kohaldamisalasse.

48 Seda järeldust ei kummuta Poste Italiane argumendid, et põhikohtuasjas käsitletava hanke esemeks olevat majahoidmise ja valvetegevust osutatakse ka selliste tegevuste jaoks, mis ei kuulu direktiivi 2014/25 esemelisse kohaldamisalasse, nagu makse-, mobiiltelefoni-, kindlustus- või digitaalteenused.

49 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 119 ja 120 sisuliselt märkis, näeb direktiivi 2014/25 artikli 6 lõige 1 mitut tegevust hõlmama kavandatud hankelepingute puhul ette, et võrgustiku sektori hankija võib teha otsuse sõlmida eri tegevuste kohta eraldi hankelepingud või ühtse hankelepingu. Viimati nimetatud juhul tuleneb selle direktiivi artikli 6 lõikest 2, et selle ühtse hankelepingu suhtes kohaldatakse eeskirju, mida kohaldatakse hankelepingu peamiseks eesmärgiks oleva tegevuse puhul.

50 Samas ei ole Euroopa Kohtule esitatud teabe alusel võimalik tuvastada, et kõnealune hange oli kavandatud peamiselt tegevusteks, mis ei kuulu direktiivi 2014/25 esemelisse kohaldamisalasse.

51 Järelikult ei saa Euroopa Kohtule esitatud teabe raames ja tingimusel, et eelotsusetaotluse esitanud kohus seda kontrollib, asuda seisukohale, et käesolevas asjas käsitletav hankeleping jääb direktiivi 2014/25 esemelisest kohaldamisalast välja.

52 Eeltoodut arvesse võttes tuleb kolmandale ja viiendale küsimusele vastata, et direktiivi 2014/25 artikli 13 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see on kohaldatav tegevustele, mis seisnevad postiteenuste pakkujate kontorites majahoidja-, administraatori- ja juurdepääsukontrolli teenuste osutamises, kuna need tegevused on seotud postisektori tegevusega selles mõttes, et aitavad tegelikult sellele tegevusele kaasa ja võimaldavad selle tegevusega selle tavapärastes tingimustes nõuetekohaselt tegeleda.

Muud küsimused

53 Arvestades kolmandale ja viiendale küsimusele antud vastust, ei ole ülejäänud eelotsuse küsimustele vaja vastata.

Kohtukulud

54 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/25/EL, milles käsitletakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste riigihankeid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2004/17/EÜ, artikli 13 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see on kohaldatav tegevustele, mis seisnevad postiteenuste pakkujate kontorites majahoidja-, administraatori- ja juurdepääsukontrolli teenuste osutamises, kuna need tegevused on seotud postisektori tegevusega selles mõttes, et aitavad tegelikult sellele tegevusele kaasa ja võimaldavad selle tegevusega selle tavapärastes tingimustes nõuetekohaselt tegeleda.

Allkirjad